

ליל הגחליליות*

משימת הערכה משולבת בהוראה ומותאמת לשונות בכיתה

רמת קריאה - כיתה ד

מורים יקרים,

פעילות זו נועדה לשמש כלי הערכה המשולב בהוראה בתחום הבנת הנקרא לרמת קריאה - כיתה ד. אפשר להשתמש במשימה גם בכיתות ג, ה, ו בהתאם לרמת הקריאה של התלמידים. ייחודו של כלי זה הוא באפשרויות התאמתו לשונות בכיתה. מאפיין נוסף המייחד את הכלי הוא היותו קצר ומשום כך קל לשלבו במסגרת הלמידה היום-יומית בכיתה. המידע העולה מההערכה ישמש את המורה לבניית תוכנית הוראה מותאמת עבור תלמיד, קבוצת תלמידים או עבור הכיתה כולה. במדריך למורה (ראו בהמשך) מוצעות כמה אפשרויות לביצוע המטלה. המשימה "ליל הגחליליות" היא דוגמה לכלי הערכה מותאם לשונות. מורים יכולים לבנות כלים נוספים סביב טקסטים אחרים בהתאם לעקרונות שבדוגמה זו.

ההערכה כוללת את החלקים האלה:

[טקסט לקריאה](#)

[משימה לתלמיד](#)

[מדריך למורה](#)

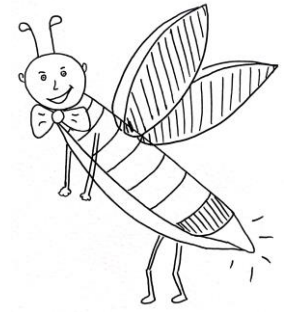
[נספח א: טקסט מנוקד](#)

[נספח ב: טקסט מנוקד מוגדל](#)

[נספח ג: טקסט לא מנוקד מוגדל](#)

[נספח ד: טקסט עם מחסן מילים](#)

[נספח ה: דף עזר למורה](#)

ליל הגחליליות

(אגדה מפי יהודי צפת)

א. לפני קריאת הטקסט, כתבו מה ידוע לכם על גחליליות.

ב. קראו את הטקסט.

ליל הגחליליות

אגדה מפי יהודי צפת*

בימי הקיץ היו מרחפות ומפזזות באוויר של צפת המוני גחליליות המאירות את חשכת הלילה ודומות לניצוצות אש זעירים. האגדה מספרת כי יהודי צפת נוהגים בהן בכבוד רב ולעולם לא ייגעו בהן לרעה, כי פעם אחת, בדורות הקודמים, הן הצילו אותם מגזרה קשה. בימים ההם שלט בצפת מושל עריץ רודף יהודים. בעיקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה. הוא אסר על היהודים להדליק אור בלילות, ואף דרש מהם להביא אליו כל מנורה ועששית שברשותם. אבל כבד ירד על יהודי צפת שהצטערו מאוד כי נמנע מהם ללמוד תורה בלילה. הם באו אל הרב ושאלוהו בכאב: "מה יהיה עלינו? הלא אין טעם בחיינו בלי לימוד תורה!" אמר אליהם הרב: "צאו אל השדות בהמוניכם, מטף ועד זקן, ואספו אל בתי המדרש את הגחליליות, וְלֹאֲנֶךָן תלמדו את התורה". וכך הצילו הגחליליות את יהודי צפת מן הגזרה הקשה.

* מעובד על פי זאב וילנאי

וילנאי, זאב, אגדות ארץ ישראל, הוצאת קריית ספר, תש"ל (1970)

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
עברית בקדם-יסודי וביסודי

ג. ענו על השאלות

1. מי סיפר את האגדה? _____

2. על פי האגדה, הגחליליות הצילו את יהודי צפת מן הגזרה הקשה של המושל.

א. על מה רגז המושל? _____

ב. מה הייתה הגזרה? _____

3. השלימו את המשפטים:
יהודי צפת חששו שאם לא יהיה להם _____, הם לא יוכלו _____
תורה בלילה.

המושל חשב שאם יאסור על _____ להדליק אור בלילה הם לא
ללמוד תורה. _____

4. כיצד הועילו הגחליליות ליהודי צפת במקרה שמסופר עליו?

5. מה אפשר ללמוד על יהודי צפת המתוארים בסיפור?

6. כיצד לדעתכם ביצעתם את המשימה? סמנו על הסרגל:

לא טוב

מצוין

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
עברית בקדם-יסודי וביסודי

7. מה עזר לכם להצליח בביצוע המשימה?

איורים: נוי גלרון

מדריך למורה¹

פעילות זו נועדה לשמש כלי הערכה המשולב בהוראה בתחום הבנת הנקרא. המדריך למורה נועד לסייע למורים בהפקת תועלת מהכלי.

באמצעות המדריך, יוכלו המורים לנתח את מאפייני הטקסט המשפיעים על שטף הקריאה ועל ההבנה. כמו כן יוכלו המורים לנתח את השאלות ולהגדיר מה נדרש מהתלמידים כדי לענות עליהן. כל אלה יסייעו למורים לגבש את הידע ואת האסטרטגיות שעליהם להקנות לתלמידים בתהליך ההוראה.

אפשרויות לשילוב המשימה במסגרת ההוראה והלמידה בכיתה

אפשרות א: הערכה במסגרת הלמידה במליאה בכיתה

מתן המשימה לכל התלמידים במסגרת הכיתה. כדי לאתר תלמידים הזקוקים להתאמות, אפשר להעביר את הכלי בשלבים האלה:

בשלב הראשון (לאחר חלוקת המשימה לתלמידים): המורה יערוך תצפית על תלמידיו וייתן מענה על פי צורכיהם.
בשלב השני (ביצוע המטלות): המורה יתווך לתלמידים את השאלות (להלן הצעות מדורגות לתווך בטבלה המצורפת), ויתעד את התיווך באמצעות **טופס עזר לאיסוף נתונים** (נספח ה), כדי לבנות תוכנית עבודה מותאמת לתלמידים.

אפשרות ב: הערכה במסגרת קבוצתית או פרטנית

עבודה קבוצתית או פרטנית, בליווי המורה או בלעדיו, בזמן שהכיתה עוסקת במטלה אחרת. אפשר להציע פעילות זו לכלל הכיתה, אולם לחלק מהתלמידים היא תינתן כמשימת הערכה.

אפשרויות התאמת המשימה לשונות בכיתה

כאמור, ישנן התאמות שונות שאותן אפשר לתת לתלמידים: התאמות עבור הטקסט והתאמות עבור השאלות.

התאמות עבור הטקסט

- טקסט מנוקד (נספח א) - עבור תלמידים שלא השלימו את המעבר לקריאה לא מנוקדת מסיבות שונות (להרחבה ראו תוכנית שטף קריאה), וקריאתם בכתב הלא מנוקד אינה שוטפת ופוגמת בהבנת הנקרא.
- טקסט מוגדל – ישנם ילדים אשר מתקשים לקרוא כתב צפוף (לדוגמה, תלמידים בעלי קושי בקשב סלקטיבי מרחבי או בעלי לקות ראייה). כתב מוגדל יכול לסייע

¹ לשון זכר מייצגת את כל המגדרים.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
עברית בקדם-יסודי וביסודי

- לתלמידים אלו. אפשר להתאים לתלמידים אלו טקסט מנוקד מוגדל (נספח ב) או טקסט מוגדל, לא מנוקד (נספח ג).
- מחסן מילים (נספח ד – עבור תלמידים ששפתם דלה מסיבות שונות (כגון ילדים עולים, ילדים ששפת אימם אינה עברית ועוד). תלמידים אלו יתקשו בביצוע משימות בהבנת הנקרא כיוון שאוצר המילים שלהם דל. בנספח מופיעות מילים ממשלב לשוני גבוה בתוספת פירוש. אפשר להיעזר בנספח זה בשתי דרכים: א. המורה יבחר מילים מתוך הנספח בהתאם להיכרותו עם התלמיד הספציפי ויוסיף לטקסט; ב. המורה יכין את כלל התלמידים למילים אלה במסגרת הכנה מוקדמת לפני ביצוע המשימה (הטרמה).
 - הקראה – המורה יקריא את הטקסט עבור ילדים שטרם רכשו את הקריאה השוטפת.

חשוב לציין כי לצד התיווך המשתנה של המורה, יש לקדם את הקריאה השוטפת של התלמידים ולשאוף למצב שבו יוכלו התלמידים להתמודד בהדרגה עם קריאת טקסט ברמת כיתתם. לשם כך מומלץ להיעזר בתוכנית שטף קריאה.

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
עברית בקדם-יסודי וביסודי

התאמות עבור השאלות

אפשר לספק תיווך במהלך המענה על השאלות. אפשר להיעזר בטבלאות התיווך המצורפות:

קדם קריאה:

שאלה	לפני קריאת הטקסט, כתבו מה ידוע לכם על גחליליות.
מדד הבנה ותשובה נכונה	ידע קודם היעדר ידע קודם עלול להוות חסם בהבנת הטקסט.
תיאור קשיים אפשריים	לתלמידים אין ידע על הגחלילית או שאינם מכירים את המאפיין הייחודי שלה – הגחלילית מאירה בחשכה. לחילופין, לתלמידים קשה לשלוף את הידע שברשותם.
תיווך אפשרי (מזורג)	אפשר לשאול: מה ידוע לכם על הגחלילית? לאחר מכן להציג <u>תמונה</u> של גחלילית ולהסביר על אודותיה, או להרחיב את ידע העולם של התלמידים באמצעות <u>סרטון</u> .
מהערכה ללמידה	הרחבת ידע עולם של התלמידים.

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

שאלה 1:

שאלה	מי סיפר את האגדה?
מדד הבנה ותשובה נכונה	משמעות גלויה. איתור מידע מפורש (יהודי צפת)
תיאור קשיים אפשריים	<ul style="list-style-type: none"> קושי באיתור מידע והתמצאות בטקסט. חוסר התייחסות לכותרת המשנה. אוצר מילים: אידיעות משמעות המילה "מפי יהודי צפת". בטקסט קיים מידע מתחרה: " האגדה מספרת כי יהודי צפת..." מתוך מידע זה אי-אפשר להסיק מי מספר את הסיפור.
תיווך אפשרי (מדורג)	<ul style="list-style-type: none"> הנחיה לתלמידים: התשובה כתובה בטקסט, נא חפשו בתשומת לב מרבית את התשובה. יש להדגיש כי חשוב לקרוא גם את הכותרת ואת כותרת המשנה מפני שיש בהן מידע חשוב. כדאי להציע לתלמידים שהתקשו, לקרוא את הטקסט בקריאה קולית. הקריאה הקולית יכולה לעורר את תשומת ליבם לפרטים בטקסט וכן לספק למורה מידע נוסף על מקור הטעות של התלמידים. אפשר להמיר את השאלה לשאלה במתכונת סגורה: מי סיפר את האגדה? בחרו את התשובה הנכונה: א. האגדה ב. המושל העריץ ג. יהודי צפת ד. לא כתוב בטקסט <p>האגדה - התלמיד התייחס בפשטנות לנושא המשפט "האגדה" כאילו היא המספרת, מבלי להביא בחשבון שהאגדה אינה יכולה לספר את עצמה.</p> <p>המושל העריץ - אומנם התלמיד חיפש דמות מתוך האגדה, אך התשובה אינה מתאימה לתוכן הסיפור. חשוב לעמת את התלמיד עם תשובתו על ידי הפניה לכותרת המשנה וכן על ידי שאלות, כגון האם המושל ידע על המעשה של יהודי צפת, כך שיכול היה לספר את הסיפור?</p> <p>יהודי צפת - התשובה הנכונה.</p> <p>לא כתוב בטקסט – התלמיד לא הפנה את תשומת ליבו לכותרת המשנה.</p>
מהערכה ללמידה	התייחסות לחשיבות הכותרת וכותרת המשנה.

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

שאלה 2א:

<p>על פי האגדה, הגחליליות הצילו את יהודי צפת מן הגזרה הקשה של המושל. א. על מה רגז המושל?</p>	<p>שאלה</p>
<p>משמעות גלויה. איתור מידע מפורש (בעיקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה).</p>	<p>מדד הבנה ותשובה נכונה</p>
<p>קושי באיתור מידע והתמצאות בטקסט.</p>	<p>תיאור קשיים אפשריים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הנחיה לתלמידים: התשובה כתובה בטקסט, נא חפשו בתשומת לב מרבית את התשובה. • כדאי להציע לתלמידים שהתקשו, לקרוא את הטקסט בקריאה קולית. הקריאה הקולית יכולה לעורר את תשומת ליבם לפרטים בטקסט וכן לספק למורה מידע נוסף על מקור הטעות של התלמידים. • מתן הנחיה לתלמידים במטרה למקד את תהליכי הקריאה: היעזרו במילים שבשאלה (רגז) כדי להבין איפה לאתר את התשובה בטקסט. 	<p>תיווך אפשרי (מדורג)</p>
<p>ללמד אסטרטגיות שיקלו על התלמידים לאתר מידע רלוונטי. למשל, באמצעות זיהוי מילים דומות או זהות בשאלה ובטקסט או באמצעות הסתייעות בנושא הפסקה.</p>	<p>מהערכה ללמידה</p>

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

שאלה 2ב:

<p>על פי האגדה, הגחליליות הצילו את יהודי צפת מן הגזרה הקשה של המושל. ב. מה הייתה הגזרה?</p>	<p>שאלה</p>
<p>משמעות גלויה איתור מידע מפורש (הוא אסר על היהודים להדליק אור בלילות, ואף דרש מהם להביא אליו כל מנורה ועששית שברשותם).</p>	<p>מדד הבנה ותשובה נכונה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • קושי באיתור מידע והתמצאות בטקסט. • אוצר מילים: אי-ידיעת משמעות המילה גזרה. • קושי לאתר מידע רלוונטי שנמצא ביחידה גדולה ממשפט – המילה "גזרה" מופיעה בפסקה שלפני הפירוט של הגזרה. יתרה מזאת: הפירוט מתייחס למילה "איסור" כמילה נרדפת למילה "גזרה", ולא נעשה כלל שימוש בשורש גז"ר 	<p>תיאור קשיים אפשריים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הנחיה לתלמידים: התשובה כתובה בטקסט. אנא חפשו את התשובה. • לוודא שהתלמידים מבינים את פירוש המילה גזרה (פקודה שיש בה איסור או הגבלה) ולאחר מכן לשלוח את התלמידים לבדוק היכן מתארים בהרחבה מהו האיסור, כלומר הגזרה. 	<p>תיווך אפשרי (מדורג)</p>
<p>ביסוס האסטרטגיה של חזרה לטקסט כדי לאתר את המקום הרלוונטי לתשובה ולבצע שם קריאה מעמיקה. המורה יכול להדגים פעולות כאלה.</p>	<p>מהערכה ללמידה</p>

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

שאלה 3:

<p>השלימו את המשפטים:</p> <p>א. יהודי צפת חששו שאם לא יהיה להם _____, הם לא יוכלו _____ תורה בלילה.</p> <p>ב. המושל חשב שאם יאסור על _____ להדליק אור בלילה הם לא _____ ללמוד תורה.</p>	<p>שאלה</p>
<p>הבנת המשמעות המשתמעת וידע לשוני – מבנה תחבירי של משפט תנאי (אור, ללמוד, יהודים, יוכלו)</p>	<p>מדד הבנה ותשובה נכונה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • הקושי להבין קשרים לוגיים לא מפורשים בין משפטים - יחסי סיבה ותוצאה (הגזרה שלא להדליק אור גורמת לאי-לימוד תורה בלילה). • התלמידים נדרשים להשלים משפטי תנאי במבנה תחבירי שאינו קיים בטקסט. 	<p>תיאור קשיים אפשריים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • תשאול שמטרתו להתמודד עם הבנת יחסי סיבה-תוצאה לא מפורשים: מה הייתה התוצאה של הגזרה שגזר המושל העריץ? או למה נמנע מהיהודים ללמוד תורה בלילה? • אפשר להיעזר בשרטוט או בדגם חזותי של המבנה של היחסים הלוגיים (סיבה-תוצאה). • אפשר להוסיף לשאלה תרמילון: (יהודים, יוכלו, אור, ללמוד) 	<p>תיווך אפשרי (מדורג)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • לזון ביחסים לוגיים בכלל, ובעיקר, רלוונטי בהקשר זה, יחסי סיבה-תוצאה – בין אם הם מובעים בצורה מפורשת בין אם לא. • להתנסות בארגון המידע בתרשים הבנוי על יחסים לוגיים. • להמיר מבנים לוגיים לא מפורשים במבנים מפורשים באמצעות שימוש במילות קישור. • חקירת משפטים: ללמד ולתרגל מבנה תחבירי של משפט תנאי ולהבין את יחסי התלות בין שני החלקים של המשפט. 	<p>מהערכה ללמידה</p>

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

שאלה 4:

שאלה	כיצד הועילו הגחליליות ליהודי צפת במקרה שמסופר עליו?
מדד הבנה ותשובה נכונה	הבנת המשמעות המשתמעת. כאשר נאסר על יהודי צפת להשתמש באור המנורה, הם השתמשו באור שמייצרות הגחליליות כדי להמשיך בלימוד התורה, שהתקיים בעיקר בלילה.
תיאור קשיים אפשריים	<ul style="list-style-type: none"> • הקושי לזהות את הבעיה והפתרון בסיפור. • הקושי להבין למה מתייחס המאזכר "וכך" בסוף הטקסט; ההבנה מחייבת קריאה לאחור. • הקושי להבין את משמעות המילה 'הועילו' בשאלה – איננה מופיעה בטקסט.
תיווך אפשרי (מדורג)	<ul style="list-style-type: none"> • להחזיר לידע הקודם בנוגע לגחליליות. • לבקש לשחזר את הטקסט בעל פה. • לפרש את המילה 'הועילו'.
מהערכה ללמידה	<ul style="list-style-type: none"> • לתרגל עם התלמידים שחזרו טקסטים לאחר הקריאה. • לדון במאזכרים כדוגמת "כך" ובתהליכי הקריאה שהם מחייבים, כמו קריאה לאחור.

שאלה 5:

שאלה	מה אפשר ללמוד על יהודי צפת המתוארים בסיפור?
מדד הבנה ותשובה נכונה	פרשנות. יתקבל מגוון רחב של תשובות המתבססות על הטקסט.
תיאור קשיים אפשריים	הקושי להסתמך על הטקסט במתן התשובה.
תיווך אפשרי (מדורג)	להחזיר את התלמידים לטקסט במתן התשובה. על מה אתם מסתמכים?
מהערכה ללמידה	ללמוד להבחין בין סוגי שאלות: <ul style="list-style-type: none"> • שאלות שהתשובה עליהן כתובה בטקסט באופן מפורש. • שאלות שאפשר להסיק את התשובה עליהן מתוך הכתוב בטקסט. • שאלות של הערכה או פרשנות שאין עליהן תשובה אחת נכונה, אולם המענה צריך להתבסס על הטקסט.

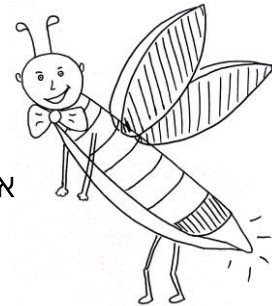
משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

שאלות 6-7:

<p>כיצד לדעתכם ביצעתם את המשימה? סמנו על הסרגל.</p> <p>מה עזר לכם להצליח בביצוע המשימה?</p>	<p>שאלה</p>
<p>שאלות אלה מקדמות את התפקודים המטה-קוגניטיביים-ניהוליים וגורמות לתלמידים לחשוב על האופן שבו הם מבצעים את השאלות. דיון בשאלות כאלה יכול להועיל להתפתחות החשיבה של התלמידים על המשימה, דרישותיה ועל דרכי ההתמודדות איתה.</p>	<p>מדד הבנה ותשובה נכונה</p>
<ul style="list-style-type: none"> • חלק מהתלמידים אינם מודעים לתהליכי החשיבה שלהם בזמן ביצוע משימות. הם מתקשים לחשוב על החשיבה שלהם ולשלוט בתהליכי חשיבה כאלה. • לעיתים התלמידים מתקשים להעריך את עצמם באופן מדויק – לכייל את ההערכה. 	<p>תיאור קשיים אפשריים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • קיום שיחה עם התלמידים על הערכתם את תשובותיהם ואת עצמם כלומדים. • כאשר אין הלימה בין תשובות התלמידים לבין הערכתם העצמית (כיול לקוי), אפשר לבחון עם כל תלמיד את תשובותיו באופן שיסייע לו להעריך נכון את תשובותיו (כיול תקין). • עם תלמידים שהתקשו לענות בכתב על שאלה מומלץ לקיים דיון בעל פה, בין המורה לתלמיד. 	<p>תיווך אפשרי (מדורג)</p>
<p><u>מתוך ויסות עצמי בלמידה / פרופ' תמי קציר</u></p> <p>באמצעות שאילת שאלות על אודות העצמי, התלמיד עשוי לשפר את רמת הביצוע שלו. נוסף על כך תשובותיו עשויות לשקף למורה את יכולת הביצוע שלו, ובכך לאפשר לו לנהל איתו דיאלוג שמכוון לקדם את יכולותיו.</p> <p>שאלות לדוגמה:</p> <p>האם השאלה קשה או קלה עבורי? מה קשה לי? מה אני לא מבין? כיצד ידע קודם שלי סייע לי להתמודד עם המשימה? מה עליי ללמוד לקראת המשימה הבאה? אילו מיומנויות הפעלתי במשך המשימה?</p> <p>בניית כלים לוויסות עצמי עם התלמידים בכיתה. ראו דוגמאות בויסות עצמי בלמידה / פרופ' תמי קציר</p>	<p>מהערכה ללמידה</p>

ליל הגחליליות

(אגדה מפי יהודי צפת)

א. לפני קריאת הטקסט כתבו מה ידוע לכם על גחליליות.

ב. קראו את הטקסט

ליל הגחליליות

אגדה מפי יהודי צפת*

בימי הקיץ היו מרחפות ומפזזות באוויר של צפת המוני גחליליות המאירות את השכת הלילה ודומות לניצוצות אש זעירים. האגדה מספרת כי יהודי צפת נוהגים בהן בכבוד רב ולעולם לא יגעו בהן לרעה, כי פעם אחת, בדורות הקודמים, הן הצילו אותם מגזרה קשה. בימים ההם שלט בצפת מושל עריץ רודף יהודים. בעקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה שפעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה. הוא אסר על היהודים להדליק אור בלילות, ואף דרש מהם להביא אליו כל מנורה ועששית שברשותם. אכל כבד ירד על יהודי צפת שהצטערו מאוד כי נמנע מהם ללמוד תורה בלילה. הם באו אל הרב ושאלוהו בכאב: "מה יהיה עלינו? הלוא אין טעם בחיינו בלי לימוד תורה!" אמר אליהם הרב: "צאו אל השדות בהמוניכם, מטף ועד זקן, ואספו אל בתי המדרש את הגחליליות, ולאורן תלמדו את התורה." וכך הצילו הגחליליות את יהודי צפת מן הגזרה הקשה.

* מעובד על פי זאב וילנאי

וילנאי, זאב, אגדות ארץ ישראל, הוצאת קרית ספר, תש"ל (1970)

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
עברית בקדם-יסודי וביסודי

ג. צנו על השאלות האלה:

1. מי סיפר את האגדה? _____

2. על פי האגדה, הגחליליות הצילו את יהודי צפת מן הגזרה הקשה של המושל.

ג. על מה רגז המושל? _____

ד. מה הייתה הגזרה? _____

3. השלימו את המשפטים:

יהודי צפת חששו שאם לא יהיה להם _____, הם לא יוכלו _____
תורה בליקה.

המושל חשב שאם יאסור על _____ להדליק אור בליקה הם לא _____
ללמוד תורה.

4. כיצד הועילו הגחליליות ליהודי צפת במקרה שמסופר עליו?

5. מה אפשר ללמוד על יהודי צפת המתוארים בסיפור?

6. כיצד לדעתכם ביצעתם את המשימה? סמנו על הסרגל:

לא טוב

מצוין

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
עברית בקדם-יסודי וביסודי

7. מה עזר לכם להצליח בביצוע המשימה?

ליל הגחליליות

אגדה מפני יהודי צפת*

בימי הקיץ היו מרחפות ומפזזות באוויר של צפת
המוני גחליליות המאירות את השכת הלילה ודומות
לניצוצות אש זעירים. האגדה מספרת כי יהודי צפת
נוהגים כהן בכבוד רב ולעולם לא יגעו בהן לרעה, כי
פעם אחת, בדורות הקודמים, הן הצילו אותם מגזרה
קשה.

בימים ההם שלט בצפת מושל עריץ רודף יהודים.
בעקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה
שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה. הוא
אסר על היהודים להדליק אור בלילות, ואף דרש מהם
להביא אליו כל מנורה וענשנית שברשותם.

אָבֵל כָּכֵד יֵרֵד עַל יְהוּדֵי צָפֹת נְשֵׁה־צִטְעָרוּ. מְאוֹד כִּי נִמְנָע
מֵהֶם לְלַמּוֹד תּוֹרָה בְּלִילָה. הֵם בָּאוּ אֶל הָרַב וְנִשְׁאַלוּהוּ
בְּכַאֲב: "מָה יְהִיָּה עָלֵינוּ? הֲלוֹא אֵין טַעַם בְּחַיֵּינוּ בְּלִי
לִימוּד תּוֹרָה!"

אָמַר אֲלֵיהֶם הָרַב: "צְאוּ אֶל הַשָּׂדוֹת בְּהִמוֹנֵיכֶם, מְטָר
וְעַד זָקֵן, וְאַסְפוּ אֶל כְּתֵי הַמְדָּרֶשׁ אֶת הַגְּחִלִּיּוֹת,
וְלֹאֲרוֹן תִּלְמְדוּ אֶת הַתּוֹרָה."

וְכִי הֲצִילוּ הַגְּחִלִּיּוֹת אֶת יְהוּדֵי צָפֹת מִן הַגְּזֵרָה
הַקְּשָׁה.

* מְעוֹבָד עַל פִּי זָאב וְיִלְנָאִי

וְיִלְנָאִי, זָאב, אֲגָדוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הוֹצֵאת קְרִית סָפֵר, תש"ל (1970)

ליל הגחליליות

אגדה מפי יהודי צפת*

בימי הקיץ היו מרחפות ומפזזות באוויר של צפת המוני גחליליות המאירות את חשכת הלילה וזומות לניצוצות אש זעירים. האגדה מספרת כי יהודי צפת נוהגים בהן בכבוד רב ולעולם לא ייגעו בהן לרעה, כי פעם אחת, בזרות הקודמים, הן הצילו אותם מגזרה קשה.

בימים ההם שלט בצפת מושל עריץ רודף יהודים, בעיקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה. הוא אסר על היהודים להדליק אור בלילות, ואף דרש מהם להביא אליו כל מנורה ועששית שברשותם.

אבל כבד ירד על יהודי צפת שהצטערו מאוד כי נמנעו מהם ללמוד תורה בלילה. הם באו אל הרב ושאלוהו

בכאב: "מה יהיה עלינו? הלא אין טעם בחיינו בלי

לימוד תורה!"

אמר אליהם הרב: "צאו אל השדות בהמוניכם, מטף

ועד זקן, ואספו אל בתי המדרש את הגחליליות,

ולאורן תלמדו את התורה".

וכך הצילו הגחליליות את יהודי צפת מן הגזרה

הקשה.

* מעובד על פי זאב וילנאי

וילנאי, זאב, אגדות ארץ ישראל, הוצאת קריית ספר, תש"ל (1970)

ליל הגחליליות

אגדה מפי יהודי צפת*

בימי הקיץ היו מרחפות² ומפזזות³ באוויר של צפת המוני גחליליות המאירות⁴ את חשכת הלילה ודומות לניצוצות אש זעירים.⁵ האגדה מספרת כי יהודי צפת נוהגים בהן בכבוד רב ולעולם לא ייגעו בהן לרעה, כי פעם אחת, בזרות הקודמים, הן הצילו אותם מגזרה⁶ קשה.

בימים ההם שלט בצפת מושל עריץ רודף יהודים, בעיקר רגז על קולות הרינה, התפילה ולימוד התורה שעלו מבתי הכנסת ובתי המדרש יומם ולילה. הוא אסר על היהודים להדליק אור בלילות, ואף דרש מהם להביא אליו כל מנורה ועששית⁷ שברשותם. אבל כבד ירד על יהודי צפת שהצטערו מאוד כי נמנע⁸ מהם ללמוד תורה בלילה. הם באו אל הרב ושאלוהו בכאב: "מה יהיה עלינו? הלא אין טעם בחיינו בלי לימוד תורה!" אמר אליהם הרב: "צאו אל השדות בהמוניכם, מטף⁹ ועד זקן, ואספו אל בתי המדרש¹⁰ את הגחליליות, ולאורן תלמדו את התורה". וכך הצילו הגחליליות את יהודי צפת מן הגזרה הקשה.

* מעובד על פי זאב וילנאי
וילנאי, זאב, אגדות ארץ ישראל, הוצאת קריית ספר, תש"ל (1970)

² מרחפות = עפות

³ מפזזות = רוקדות

⁴ מאירות = מפיצות אור, זוהרות

⁵ זעירים = קטנים מאוד

⁶ גזרה = פקודה שיש בה איסור או הגבלה

⁷ עששית = כלי תאורה קטן

⁸ נמנע = לא אפשר

⁹ טף = ילדים קטנים

¹⁰ בית מדרש = מקום המשמש ללימוד תורה

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

נספח ה : טופס עזר לאיסוף נתונים

מטרתו של מסמך זה לשמש ככלי עזר למורה לאיסוף נתונים במהלך תהליך ההוראה והלמידה. נתונים אלה ישמשו את המורה לצורכי הערכה פנימית ובניית תוכנית לימודים מותאמת עבור תלמיד, קבוצת תלמידים או כיתה שלמה.

שם הטקסט: ליל הגחליליות תאריך: _____

שם התלמיד	יכולת קריאה	תיווך שאפשר	נזקק לתיווך בשאלות...	סוג התיווך	פעולות להמשך
	☐ התמודד ☐ באופן עצמאי ☐ נזקק לסיוע	☐ הבהרת השאלה ☐ החלפה לטקסט מנוקד/מוגדל/מחולק ☐ הקראה ☐ אחר: _____			
	☐ התמודד ☐ באופן עצמאי ☐ נזקק לסיוע	☐ הבהרת השאלה ☐ החלפה לטקסט מנוקד/מוגדל/מחולק ☐ הקראה ☐ אחר: _____			
	☐ התמודד ☐ באופן עצמאי ☐ נזקק לסיוע	☐ הבהרת השאלה ☐ החלפה לטקסט מנוקד/מוגדל/מחולק ☐ הקראה ☐ אחר: _____			

משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית – אגף שפות
 עברית בקדם-יסודי וביסודי

			☐ הבהרת השאלה ☐ החלפה לטקסט מנוקד/מוגדל/מחולק ☐ הקראה ☐ אחר: _____	☐ התמודד באופן עצמאי ☐ נזקק לסיוע	
			☐ הבהרת השאלה ☐ החלפה לטקסט מנוקד/מוגדל/מחולק ☐ הקראה ☐ אחר: _____	☐ התמודד באופן עצמאי ☐ נזקק לסיוע	